

VNEUS Vilhunen Leila(VNK)

08.11.2017

Viite

Asia

Vaikuttaminen EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen 2021 - tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelman uudistaminen

Tässä E-jatkokirjeessä täydennetään E-kirjeessä (E 34/2017 vp) esitettyjä näkemyksiä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (T&K&I) rahoituksesta seuraavalle rahoituskehyskaudelle. Tarkoituksena on vielä myöhemmässä vaiheessa arvioida ennakkovaikuttamisen painopisteitä ja rahoitusta kokonaisuutena. Varsinaiseen rahoituskehys ehdotukseen otetaan kantaa, kun komissio antaa siihen liittyvän ehdotuksen keväällä 2018.

EU:n nykyinen, 8. tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelma (Horisontti 2020) on maailman suurin tutkimus- ja innovaatorahoitusohjelma. Sen tavoitteena on luoda Eurooppaan kasvua ja uusia työpaikkoja vahvistamalla EU:n tieteellistä osaamista, tukemalla uusien teknologioiden ja innovaatioiden kehitystä sekä käyttöönottoa ja etsimällä ratkaisuja suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin.

Tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelman nykyrahoitus

EU:ssa on asetettu tavoitteeksi kasvattaa yhteistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa nykyisestä noin kahden prosentin osuudesta noin kolmeen prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Tästä julkisen rahoituksen osuuden tulisi olla vähintään 1 %. Nykyisellään Suomen T&K -menojen BKT-osuus on noin 2,8 %.

EU:n nykyisessä rahoituskehyksessä tutkimusmenot sisältyvät rahoituskehymen kilpailukykyotsikkoon (1a). Tämän otsakkeen alla olevat toimet muodostavat yhteensä noin 13 % nykyisestä rahoituskehysistä (142 mrd euroa). Yksin Horisontti 2020 -ohjelman osuus EU:n budjetista on noin 7 % (lähes 80 mrd euroa).

Horisontti -ohjelma koostuu kolmesta sisällöllisestä osa-alueesta eli "pilarista": 1) huipputason tiede, 2) teollisuuden johtoasema, ja 3) yhteiskunnalliset haasteet.

Sovittaessa nykyisistä rahoituskehyksistä otsakkeen 1a kokonaistaso kasvoi. Nykyinen Horisontti 2020 -ohjelma onkin lähes puolitoistakertainen verrattuna edeltäneeseen puiteohjelmaan.

EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaan voivat jäsenmaiden lisäksi osallistua puiteohjelmaan assosioituneet maat samoin ehdoin kuin varsinaiset jäsenmaat. Myös kolmannet maat voivat osallistua, mutta ne maksavat pääasiassa omat kulunsa.

Suomen mahdollisuudet hyödyntää nykyistä Horisontti 2020 -ohjelmaa

EU:n tutkimuksen puiteohjelman lisäarvo syntyy sen avulla toteutetuista hankkeista ja ohjelmista, joilla edistetään Euroopan tasolla yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä. Lisäksi kilpaillun rahoituksen avulla voidaan varmistaa, että tutkimus on laadukasta ja tutkimustulokset saadaan nopeasti kansainvälisen yhteisön arvioitaviksi sekä kaupallisesti hyödynnettäviksi.

Puiteohjelman taloudellinen merkitys vaihtelee huomattavasti jäsenmaittain. Suomessa puiteohjelman rahoitus muodostaa noin 2 % kaikesta tutkimusrahoituksesta. Suomessa valtaosa tutkimuksen kansallisesta rahoituksesta tulee suoraan yrityksiltä tai muilta kansallisilta rahoittajilta, kuten Tekesiltä ja Suomen Akatemialta.

Suomessa EU:n yhteisen, entistä suuremman puiteohjelmärahoituksen mahdollisuudet on kyetty hyödyntämään melko hyvin. Suomalaisille hankkeille on haettu aktiivisesti rahoitusta ja sekä suomalaiset tutkijat että yritykset ovat menestyneet nykyisessä ja aiemmissa puiteohjelmissa hyvin. Suomi on menestynyt hyvin kaikissa Horisontti 2020 -ohjelman pilareissa ja parhaiten suhteessa jaettavissa olleeseen rahamäärään pilarissa 2 ”teollisuuden johtoasema”.

Suomen maksuosuus ja palautumat puiteohjelman budjetista

Suomi on koko jäsenyytensä ajan ollut nettosaaja EU:n tutkimuksen puiteohjelmissa. Kuluvalla rahoituskehyskaudella Suomen saannot ovat olleet noin 2 % kokonaisrahoituksesta, kun Suomen laskennallinen maksuosuus ohjelmaan on noin 1,6 %.

Tähän mennessä noin 400 suomalaista organisaatiota on mukana hankkeissa. Suomessa yliopistot ja tutkimuslaitokset ovat hyötyneet eniten Horisontti 2020 -ohjelman rahoituksesta (yli 60 % Suomen kokonaissaannosta). Kuluvalla rahoituskehyskaudella pk-yritykset ovat onnistuneet kaksinkertaistamaan osallistumisensa. Myös ammattikorkeakouluja, kaupunkeja ja muita toimijoita on entistä enemmän mukana hankkeissa.

Niistä yli 900 hankkeesta, joissa suomalaiset ovat nykyohjelmakaudella olleet mukana, on suoraa EU-rahoitusta saatu Suomeen 583 miljoona

euroa. Tarkasteltaessa tämän rahoituksen vaikuttavuutta, on huomioitava hankkeiden kokonaisvolyymi, noin 6,7 miljardia euroa, joka muodostuu kun lasketaan yhteen julkinen ja yksityinen rahoitus sekä EU:n ja kansallisen tason panostukset. Puiteohjelman vipuvaikutus onkin tietyissä hankkeissa merkittävä.

Unionin rahoitusosuus tutkimus- ja innovaatiohankkeissa vaihtelee riippuen hanketyypeistä. Avustusmuotoinen EU-rahoitusosuus voi olla jopa 70-100%. Kansallinen omarahoitusosuuden määrittely ei ole jäsenmaa- tai aluekohtaista.

Tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelma tulevalla rahoituskehyskaudella 2021-

Suomen lähtökohta on, että Britannian ero huomioidaan täysimääräisesti seuraavan rahoituskehityksen kokonaistasossa. Nykyisten ja uusien rahoitustarpeiden osalta joudutaan arvioimaan varojen uudelleen kohdentamista rahoituskehityksen kokonaistason laskiessa.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen uudistamista tulevalle rahoituskehyskaudelle tulee tarkastella koko rahoituskehyskokonaisuuden ja Suomen rahoituskehysvaikuttamista koskevien linjausten valossa.

Hallitusohjelman mukaisesti ensisijaisena tavoitteena on, että rahoituskehityksen painopistettä siirretään entistä enemmän tukemaan talouskasvua, työllisyyttä ja osaamista. Tämän vuoksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen tulee seuraavassa rahoituskehityksessä asettua nykyistä suhteellisesti korkeammalle tasolle.

EU-rahoitusta tulee suunnata korkeatasoisiin eurooppalaista lisäarvoa tuottaviin hankkeisiin. Rahoituksen tulee täydentää, ei korvata kansallista tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta. Jatkossakin EU:n tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen jakoperusteena tulee olla korkea laatu ja avoin kilpailu, ei kiintiöt tai aluekriteerit.

Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa saantoa tulevasta tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta. Rahoituksen kohdentumisen perustuessa avoimeen kilpailuun, voidaan jäsenmaakohtaiseen saantoon vaikuttaa lähinnä sisällöllisillä painotuksilla ja rahoitusehdoilla puiteohjelman kaikissa osa-alueissa.

Tulevissa rahoituskehityksissä esimerkiksi tekoälyn kehittämisen, käyttöönoton ja soveltamisen mahdollistamiseen sekä alustatalouden toimintaedellytyksiin tulisi suunnata nykyistä enemmän rahoitusta.

EU luo merkittävää lisäarvoa rahoittamalla puolustuksen tarpeista lähtevää tutkimusta. Suomi edellyttääkin riittävän rahoituksen varmistamista puolustustutkimukselle tulevassa rahoituskehityksessä. Suomi suhtautuu tässä vaiheessa joustavasti siihen, sijoitetaanko puolustustutkimusrahoitus osaksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa vai perustetaanko sitä varten oma, puiteohjelman ulkopuolinen väline.

Innovatiivisten pk-yritysten kasvun mahdollistaminen on merkittävä eurooppalainen haaste. Tässä tarkoituksessa tulevan puiteohjelman tulee tukea erityisesti läpimurtoinnovaatioita ja uusia markkinoita luovia innovaatioita.

Suomella on kestävään kehitykseen liittyvää ratkaisukeskeistä tutkimus-, teknologia- ja innovaatio-osaamista, jonka merkitystä puiteohjelmassa tulisi vahvistaa.

Edellä mainittujen sisällöllisten painopisteiden lisäksi toimivaltaisissa ministeriöissä tulee pikaisesti konkretisoida muita Suomelle keskeisiä sisällöllisiä painotuksia, mm. Suomen suhteellisen saannon kasvattamiseksi.

Puiteohjelman vaikuttavuutta tulee parantaa mm. hyödyntämällä synergiaa unionin muiden rahoitusinstrumenttien välillä. EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa ja sen toteutuksen välineitä ja resursseja tulee tarkastella suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön ja muihin EU-politiikkoihin.

On tärkeää, että myös EU:n rakennerahastojen, Euroopan investointipankin ja Euroopan investointirahaston välineillä voidaan rahoittaa tutkimusta, teknologian kehittämistä sekä alueiden välistä yhteistyötä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan toimintaedellytysten parantamiseksi.

Suomelle on keskeistä, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen vaikuttavuuden lisäämisessä hyödynnetään nykyistä tehokkaammin yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä.

Puiteohjelmahankkeiden rahoitustapaa tulee tarkastella kulloisenkin tavoitteen, tarkoituksenmukaisuuden ja yksinkertaistamisen näkökulmasta. Keskeistä on rahoitustavan tehokkuus, joustavuus ja vaikuttavuus.

Nykymuotoisten hanketoimintaan kohdistuvien avustusten ohella tulee jatkossa hyödyntää entistä enemmän innovatiivisia rahoitusvälineitä, kuten erilaisia pääoma- ja lainarahoitusinstrumentteja. Onkin selvitettävä, millä edellytyksillä innovatiiviset rahoitusvälineet olisivat paremmin Suomen hyödynnettävissä tulevilla rahoituskehyskaudella.

LIITTEET

Asiasanat rahoituskehukset, tutkimus- ja kehittämistoiminta, innovaatiot

Hoitaa TEM, VM

Tiedoksi EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, UM, VNK, VTV, YM
